

<https://doi.org/10.33402/DSSG.2024-265-285>

Галина Сікора

Інститут української мови НАН України, Київ

Сучасна літературна творчість львівських письменників: народна мова чи літературний стандарт?

У науковій студії увагу зосереджено на одному із важливих завдань комплексного дослідження мови Львова початку ХХІ ст. – проведення аналізу витвореної львів'янами літератури, яка становить масштабний пласт різноманітних творів і є помітним явищем в історії української літературної мови.

Дослідження творів авторів-львів'ян виявило більший/менший ступінь наявності діалектизмів різних мовних рівнів. Ця локальна своєрідність львівських текстів засвідчена на тлі розширення сфери функціонування діалектної мови, що властиве мовній ситуації Львова поч. ХХІ ст.

З'ясовано, що літературна діяльність львівських майстрів слова окресленого періоду продовжує сформовану ще в кін. ХІХ – поч. ХХ ст. традицію стилізації літературних українських і польських львівських текстів.

Стилізовані львівські тексти, які набули популярності серед читачів України та закордоння, репрезентують спроектовану на львівську мовну ідентичність високу культуру літературної мовотворчості й сприяли культурному літературно-мовному ренесансові Львова.

Ключові слова: народна мова, діалект, літературний стандарт, мова Львова, львівські письменники, львівські тексти, стилізація, діалектні особливості.

Вступ

Комплексне, різноаспектне дослідження лексичного складу мови Львова початку ХХІ ст. – регіонального різновиду української національної мови, мовно-культурного надбання, сформованого в умовах різних історичних подій, переплетінні різноманітних культур, мов, етносів, які населяли це мультикультурне місто в різні історичні епохи, – дозволило ствердити, що як поліфункційний ідіом мова Львова засвідчена не лише в усній, а й писемній формі з її широким масштабом поширення – від ергонімійних назв і аж до мови соцмереж.

Було виявлено мовознавчу проблему, яка ще досі не з'являлася на дослідницькому обрії – засвідчення діалектної лексики (поряд із діалектними диференційними рисами інших мовних рівнів) у сучасній літературній творчості письменників-львів'ян.

Велике, розвинуте місто, столиця Західної України та серце Галичини, Львів подарував світові, а зокрема й Україні, багато славетних поетів і прозаїків, які працювали чи працюють у різних літературних жанрах. Витворена львів'янами література становить масштабний пласт різноманітних творів, диференційних щодо тематичних, жанрових, стильових, часових, мовних характеристик, і є помітним явищем в історії української літературної мови. Вона здобула широку популярність не тільки у Львові, а й в Україні, українській діаспорі та загалом у світі.

У цій науковій студії спробую відповісти на питання, чи сучасна літературна творчість львівських письменників є народною, діалектною мовою, чи літературним стандартом; що дало підстави поставити таке питання як проблемне; якими були передумови до появи такої літератури. Отже, метою цієї наукової студії є зробити загальний огляд панорами літературної творчості сучасних львівських письменників очима мовознавця-діалектолога. Об'єктивні, цілісні рефлексії із цього питання передбачили: 1) формування широкого джерельного корпусу; 2) застосування як синхронного, так і діахронного підходів.

І. Минуле

Література є одним із традиційних джерел вивчення національної мови, а дослідження її діалектної основи – популярна мовознавча проблема, якій присвячено чимало напрацювань, зокрема в лінгвоукраїністиці.

Літературні тексти львівських письменників уже були об'єктами досліджень літературознавців та мовознавців, проте до аналізу було залучено або твори минулих історичних періодів, зокрема поч. ХХ ст. чи міжвоєнного часопростору Львова, або ж сучасні твори, спроектовані в минуле. Із літературознавчого погляду це напрацювання Стефанії Андрусів (Андрусів, 2000), Марії Брень (Брень, 2021), а з мовознавчого – кілька

праць із застосуванням соціолінгвістичного підходу Людмили Підкуймухи (Підкуймуха, 2016, 2019, 2020).

У контексті поставленої проблеми варто окреслити мовну ситуацію Львова поч. ХХІ ст., яка репрезентує розширення сфери функціонування діалектної мови, зумовлене тенденцією до відкидання тиску цензури періоду СРСР із його проросійською орієнтацією та скеруванням на регіональну діалектну мовну традицію. Ці процеси почали відбуватися на тлі зсувів у понятті норми як динамічної категорії, дискусій довкола трактування норми, її критеріїв і чинників, які, за словами Євгенії Карпіловської, „загострюються в періоди важливих соціальних зрушень, [...] дають поштовх до інтенсивного розвитку мови і спричиняють необхідність витворення її нового літературного взірця” (Карпіловська, 2011, с. 43).

Прикметно, що ступінь концентрації регіональних діалектних особливостей мовлення радіо, телебачення, а також львівської публіцистики та преси, краєзнавчої, мемуарної, художньої (регіональної та перекладної) літератури є високим – близьким до розмовного мовлення. Таку активізацію функціонування діалектної мови лінгвісти окреслюють по-різному: як регіоналізацію літературної мови, орозмовлювання, а також як ревіталізацію.

Засвідчення цього явища в літературі письменників-львів'ян набуло популярності ще в період кін. ХІХ – поч. ХХ ст. як текстова стилізація під так званій „львівський балак”¹, отож не можна не звернути свого погляду в ретроспективу. Як урбаністичний лінгвофеномен із польсько-українською історією, сучасна мова мешканців Львова не є гомогенною за своєю лінгвальною природою, вона містить помітний історичний слід, адже впродовж свого розвитку перебувала під впливами польської, німецької, російської мов, їдишу, що позначилося, зокрема, на львівській лексиці та зумовило її діалектну специфіку.

Існує чималий пласт польської літератури, авторами якої є поляки-львів'яни, що жили та творили у Львові чи згодом поза межами Львова львівським балаком – польською мовною культурою, популярною на початку ХХ ст. у Львові. Помітними постатями серед таких польських письменників-львів'ян є, зокрема, Анджей Хціук (Andrzej Chciuk), творчість якого припадає на 50–80-ті роки ХХ ст., а також Казімеж Шлеєн (Kazimierz Schleyen) (1896–1972). Львівський пісенний фольклор репрезентують збірки Зофії Курцової (Zofia Kurzowa) і Єжи Габели (Jerzy Habela) *Lwowskie piosenki uliczne, kabaretowe i okolicznościowe do 1939 roku* [Львівські вуличні, кабаретові і святкові пісеньки до 1939 року] (1989), а

¹ Про різноманіття термінів на позначення мовлення львів'ян і його складників див. (Сікора, 2015).

також два томи львівських пісень, які збрала Л. Ольшанська: *Śpiewające przedmieście* [Співоче передмістя] (1911), *Piosenki z przedmieścia* [Пісеньки з передмістя] (1917).

Львівський історик Ярослав Ісаєвич запропонував дефініцію балаку, у якій ідеться також і про стилізацію літературних текстів:

Бала́к – прийнята в польській науково-популярній літературі, мемуарах і публіцистиці назва польського діалекту, вживаного малоосвіченими поляками Львова, Дрогобича та ін. міст Галичини. Найхарактерніша його риса – насиченість лексики українськими словами (загальноукраїнськими і діалектними) і великий вплив української фонетики [...]. З українським міським діалектом балак мав також спільні запозичення німецьких слів, особливо пов'язаних з австрійськими реаліями в адміністрації, економіці, військовому побуті. У багатьох випадках балак перетворювався в мішану польсько-українську говірку, особливо коли нею користувалися люди українського походження. Зразком літературного використання балаку є батярський фольклор. *Стилізація під балак була головним засобом індивідуалізації тексту творів деяких польських прозаїків із Західної України* (А. Хцюка „Atlantyda czyli Wielkie Krylewstwo Bałaku”) і авторів гумористично-ліричних віршів та піснених текстів (М. Гемар). Почасти з польської літератури, а почасти з говірки львівських українців старшого покоління *елементи балаку запозичують останнім часом окремі львівські письменники* [курсив наш – Г. С.] (Ю. Винничук) (Ісаєвич (Ярісевич), 2003, с. 129).

Характерною рисою львівського балаку була варіантність, яка виявлялася в переважанні рис польської чи української мови, на що вказували польські та українські дослідники. Зокрема свої спостереження щодо цього мовного явища висловив Б. Валенський: „*Не приховуємо також клопоту, якого завдав нам львівський балак, знавцям відомо, що нема його сталих норм у мові, а про те, що нема їх в орфографії, ми переконалися, читаючи машинописи з творами, написаними тим балаком*” (Wajda & Vogelfänger, 1989, s. 19). Український мовознавець Олекса Горбач зауважував, що більший чи менший ступінь „українськості” чи „польськості” в балаку визначали самі мовці залежно від їхнього національного походження (Горбач, 2006, с. 174).

Паралельно розвивалася мова українського Львова. У кін. XIX – поч. XX ст. Львів став ядром західноукраїнського (галицького) варіанта літературної мови, в основі якого було усне мовлення львів'ян. Розвивалося письменство: помітним явищем у літературі міста стали твори літературної групи „Дванадцятка”, зокрема Богдана Нижанківського,

Зенона Тарнавського, Анатолія та Ярослава Курдидиків, Івана Керницького, Василя Ткачука, Василя Гірного, Івана Черняви та ін.; було створено численні галицькі граматики (Івана Могильницького, Михайла Лучкая, Івана Вагилевича, Йосифа Лозинського, Модеста Левицького, Якова Головацького, Михайла Осадци, Омеляна Партицького, Омеляна Огоновського, Володимира Коцовського та Іларія Огоновського, Степана Смаль-Стоцького і Федора Гартнера, Василя Сімовича), позначені величезним впливом народної мови, а зокрема мовленням тогочасної львівської інтелігенції (див. Сікора, 2019).

Традиція стилізувати літературні тексти для письменників-львів'ян була припинена із входженням Львова (як і всієї Галичини) в ССРСР. Вони не могли вільно обирати літературного й мовного стилю своїх творів, на противагу польським письменникам, які теж були вихідцями зі Львова. Така літературна розкіш була доступною лише емігрантам – тим, хто став частиною української діаспори. Саме вони і продовжили стилізувати свої твори, адже це було дуже природно – *писати рідною мовою рідного міста*. Перебуваючи поза межами Львова, засвідчили та зберегли рідне львівське мовлення у своїх творах Богдан Нижанківський (псевдонім – Бабай), Іван Керницький, Марія Струтинська та ін. Таку художню, а також мемуарну літературу використали як одне із джерел для створення *Лексикону львівського: поважно і на жарт* автори цього діалектного словника, що забезпечило збереження використаних у цих творах діалектизмів.

II. Сучасне

Ця наукова студія ґрунтується на широкій панорамі текстів: сучасній львівській прозі, поезії, мемуаристиці, перекладах. До аналізу було залучено літературні тексти (художні та мемуарні твори) авторства львівських письменників, серед яких більшість – це твори про місто, які передають культурний і мовний колорит Львова, у них події розгортаються у Львові. Такі твори окреслено як *львівські тексти*, а їхня сукупність формує *корпус львівських текстів*. У них здебільшого розгорнута тема міста, а автори розповідають про місто, його мешканців і промовляють до читачів мовою міста, а отже, формують літературну цілість, яка за всіма показниками спроектована на місто. Це твори таких львівських письменників, як Роман Іваничук, Андрій Содомора, Ігор Калинець, Юрій Винничук, Марія Людкевич, Віктор Неборак, Ніна Бічуя, Мар'яна Савка, Маріанна Кіяновська, Наталія Сняданко, Оксана Сенатович, Оксана Кришталева, Галина Крук, Ірина Старовойт та ін.; львівських поетес-аматорок: Христини Сидор-Ровецької, Мар'яни Ших, Уляни Хоми, Юліани Дармограй, Оксани Мох та ін.; перекладачів Віктора Морозова, Наталки Римської, Марти Госовської та ін.

Львівські тексти також репрезентують антології, а саме: *Львівська антологія. Т. 1: Від давніх часів до початку ХХ ст.* (Винничук, 2013), *Львівська антологія. Т. 2. 1920–1940-і роки. Герої відчайдушних літ* (Винничук, 2014) і *Книга Лева. Львів як текст. Львівський прозовий андерграунд 70–80-х рр. ХХ ст.: Антологія прози та есеїстики* (Габор, 2014).

Місто сприяє зіткненню та взаємному впливу різних діалектних мовних стихій, змішанню діалектів, у мові міста засвідчено більший у зіставленні з мовою села вплив літературного стандарту: вплив мови преси, радіо і телебачення, мови освіченої верстви населення. Наслідком взаємодії різних діалектів у мовному соціумі міста є деяка розхитаність діалектних норм, їхня варіантність, яка виявляється також і у львівських текстах. Важливо зацентувати на тому, що ступінь засвідчення діалектизмів у таких літературних творах був і зараз є дуже не однаковим. У письменників виявлено різний ступінь засвідчення діалектизмів, так само, як і в усному мовленні львів'ян, він є різним, що залежить від багатьох чинників. Зокрема, визначальними в мовотворенні та текстотворенні є власний мовний досвід і лінгвістичні вподобання автора.

Дослідження творів авторів-львів'ян виявило більший чи менший ступінь наявності лексичних, фонетичних, словотвірних, флексійних, синтаксичних діалектизмів, які творять локальну своєрідність львівських текстів. Варто зауважити, що йдеться не лише про діалоги головних героїв твору, а й про його загальне тло. Найбільше зафіксовано лексичних діалектизмів, серед яких діалектизми різних тематичних груп, загальноновживана діалектна лексика, архаїзми; питома та запозичена лексика. Це назви осіб (характерологічні назви, агентиви, етноніми), назви спорідненості та свояцтва, назви людського тіла; іменник; а також лексика побутового життя Львова: назви одягу та взуття, їхніх частин; назви прикрас, назви предметів домашнього вжитку, назви страв, напоїв, продуктів харчування та їхніх частин; назви рослин; назви природних реалій і явищ природи; теоніми; назви тварин і птахів; часові назви; абстрактні назви; діалектна демінутивна лексика, мовноетикетні формули, львівська лайка, а також львівські топоніми.

Частотними в літературних текстах письменників-львів'ян є діалектні фонетичні риси², а саме: 1) переголос [а] > [е], [і] – зміна [а] після м'яких приголосних у голосні переднього ряду: *декуйу, літ.* дякую; *житє, літ.* життя; *взєв, літ.* взяв; *тежко, літ.* тяжко та ін.; 2) збереження етимологічного [о]: *гурєчий*³, *літ.* гарячий; *богач, літ.* багач; *зломати, літ.* зламати та ін.; 3) наявність протетичних [в], [й], рідше [г]: *йой, літ.*

² Йдеться лише про риси, які можуть мати графічне засвідчення.

³ У мовленні львів'ян, як і в говорах південно-західного наріччя, звук [о] здебільшого має вияви [oʷ], [y].

ой; *йойкати*, літ. ойкати; *Гамерика*, літ. Америка та ін.; 4) група рис у лексиці іншомовного походження, зокрема наявність м'якого звука [л']: *альо*, літ. ало; *лекція*, літ. лекція; *телефон*, літ. телефон; *телевізор*, *телевізія*, літ. телевізор, *кляса*, літ. клас та ін.; звука [г]: *легенда*, літ. легенда; *трагедія*, літ. трагедія, *гарантія*, літ. гарантія та ін.; епентетичного [й] у звукосполюках [ійа], [ейа], [ійо], [ійу], [ойе]: *фаміліянт*, літ. родич; *піаніно*, літ. піаніно та ін.; 5) лексикалізовані форми алегроформ, що є виявами афери, синкопи й апокопи: *двн*, літ. дивися, *віткі*, літ. звідки; *го*, літ. його; *тре*, літ. треба; *ту*, літ. тут та ін.; 6) тверді прикметникові суфікси *-ск-*, *-цк-*: *блискій*, літ. близький; *аліганцко*, літ. алігантсько, елегантно; твердий іменниковий суфікс *-иско*: *хлупчиска*, літ. хлопчиська; *дітиска*, літ. дітиська та ін.

Нещодавно було чітко визначено репертуар фонетичних діалектних рис, які властиві мовленню львів'ян⁴, а вже згадувану варіантність простежено також і на рівні фонетики (див. Сікора, 2020b).

У когорті львівських письменників особливе місце посідає Ю. Винничук – одна із наймасштабніших постатей сучасного українського літературного процесу зі світовою славою, дорослий і дитячий письменник, поет, перекладач, упорядник, редактор літературних антологій, краєзнавець, відомий блогер і політичний оглядач, журналіст, актор, режисер естрадного театру „Не журись”, засновник театру-кабаре „Кабарет Юрця і Стефця”. Його твори перекладені багатьма мовами та популярні в Англії, США, Канаді, Польщі, Аргентині, Франції, Німеччині, Хорватії, Чехії, Сербії, Японії та інших країнах.

Творам Ю. Винничука властивий високий ступінь засвідчення діалектизмів, найбільше лексичних. Зокрема, репрезентативним щодо активного вживання діалектизмів є його роман „Танго смерті”; автор навіть подає для читачів діалектний словничок, який налічує 169 слів (Винничук, 2015а). Проте аналіз цього роману призвів до висновку, що цей словничок-додаток містить лише якусь децимну використаних фонетичних, граматичних і лексичних діалектизмів⁵. *Пательня*, *тета*, *повернулися домів*, *пляцок*, *конфітури*, *слоїки*, *мидниця*, *цукерковий*, *фотель*, *агрест*, *пудло*, *дзитар*, *розмаїті закрутки*, *сніжарня*, *помаранчевий*, *цитриновий*, *плястерка*, *канапки*, *пирого* з *квашеною капустою*, *бульба*, *перекладенці*, *пляцки*, *струдлі*, *прецлі*, *пам'ятник*, *штамбух*, *на спомин*, *штуцерні (сентенції)*, *гамцяти*, *піаніно*, *родзинки*, *ябка*, *майовий*, *вирисовуючи*, *заки*, *завше*, *шувфелька*, *баняки*, *по-*

⁴ Про повний репертуар фонетичних діалектних рис у мовленні львів'ян поч. ХХІ ст. див. (Сікора, 2020а).

⁵ Варто нагадати, що диференційний словник не дає уявлення про говірку як систему.

кій, жид, жидівський, часопис, батяр, робити збитки, танга, здибатися, фалювати, курдупель, зобачити, подригувати, кумпель, недурно, татуньо, плячок, баля, пампулі, моцний, катапулька, росіл... – ці та багато інших діалектизмів перебувають поза укладеним автором словничком.

Наведу фрагмент аналізованого твору, виділивши діалектну лексику курсивом:

Наші матері – Влодзя Барбарика, Голда Мількер, Ядзя Білевіч і Ріта Єгер – *азнайомилися* у десяту річницю Базару, зійшовшись до символічної могили на Янівському цвинтарі, а що всі четверо були львів'янками, то хутко заприятелювали і стали все частіше *здибатися*, а дітлахам з того тільки радість, бо мали ми аж три Різдва і три Великодні – католицький, греко-католицький і жидівський – і залюбки гостювали одні в одних, ласуючи то червоним козацьким борщем, у якому плавали вушка з грибами, а на поверхні золотіла підсмажена цибулька, то – надіваною рибою, яку Голда прикрашала тертим хроном і дивовижними витинанками з варених буряків та моркви, то – *пирогами* з квашеною капустою, то кислими голубцями з тертою *бульбою*, то ковбасками по-баварськи, то фантазійними *перекладенцями, плячками, струдлями і прецлями*, чий запах по вінця виповнював помешкання і лоскотав ніздрі (Винничук, 2015b, сс. 11–12).

Шедевром авторської стилізації Ю. Винничука є щоденник Роксолани „Житіє гаремное” – стилізована під архаїчну мову літературна містифікація:

През Настасію Лісовську з Рогатина, же ю Роксоляною прозвано, правдиво списаное в року 1548.

Я, Настасія Лісовська, през его милость господаря мого і малжонка Сулеймана рекома Гасекі Гуррем, видячи, іж всі речі, іле їх на сем світі, одмінні і менуці суть, тільки час смертельний кожного, на світ от живота матки его рожденного, минути не може, а ні мене, прето я, маючи то перед очима моїми, ачколвек будучи при господарі мому королеві Сулейманові, списати хочу житіє гаремное.

Читала юж-єм писанія о коханню од грекинь списані, од сарацинок також, іно нігде не чула, жеби русинка тоє писала. Прето, будучи в зуполной пам'яті і цілому розумі, сим хочу прислугу вчинити для всіх, которії в коханню знаходять радість і втіху, ажеби надалі то еше кунштovníй справовали і не гляділи, на тоє спросно (не вбачали розпусту) (Винничук, 2016, с. 9).

Виразними є діалектні особливості авторської мови львівського поета й прозаїка І. Калинця, які ілюструють його збірки творів для дітей *Казки зі Львова* (Калинець, 2005) та *Лісенки та віршики зі Львова* (Калинець, 2006).

Наприклад, у казці „Парасольцьо та інші” автор наводить назви спорідненості та свояцтва (серед них і діалектні), що функціують у мовному просторі Львова: *прадід*⁶ [курсив наш – Г. С.] Парасоляр, *прабабка*⁷ Парасолярка, *дідусь*⁸ Парасольський, *бабуся* Парасольська, *татко* Парасолець, *мама* Парасольцева, *сестричка* Парасольцівна, *брат* Парасоляр, *братова* Парасолярка, *дочка* Парасолярівна, *зять* Парасольман, *дружина*⁹ Парасольманівна, *стрийко* Парасолевиц, *стриянка*¹⁰ Парасолевицка, *вуйко* Парасолів, *вуйна* Парасолева, *дядько* Парасольник, *тетя* Парасольничка, *небіж* Парасольченко, *кузин* Парасольчук, *кузина* Парасольчучка, *швагро*¹¹ Парасоленко, *швагрова* Парасоленкова, *кум* Парасолян, *кума* Парасолярівна (Калинець, 2005, с. 65).

Назви солодких виробів із тіста й інших солодоців і приправ подано в дитячих віршиках І. Калинця, вміщених у розділі „Забави тістечок”: *марципани*, *солодке* (загальні назви), *пундики*, *пиріжки*, *бублики*, *ябка в шляфрочках*, *маса* (літ. крем, помадка), *рогалики сметанкові*, *пальчики*, *рурки* (літ. трубочки), *рулети*, *круасани*, *пирого* (літ. вареники), *пампушки*, *вергуни*, *медівники*, *преці* (літ. крендель), *бісквіт*, *бісквітна баба*, *цвібак* (літ. бісквіт), *сирник*, *перекладанець* (літ. кількашаровий пиріг), *булочка*, *мармеляд*¹² (літ. мармелад), *зефір*, *солодяник*, *цедра*, *кориця*, *гвоздика*, *коріандр* (літ. коріандр), *мигдаль*, *шоколяда*¹³ (літ. шоколад) (Калинець, 2006, сс. 174–188).

Варто зауважити, що важливу роль в архітектоніці львівських текстів відіграють топоніми Львова як маркери часово-просторової ідентичності. Наприклад, в есе „Мій Львів – у людях” Р. Іваничук¹⁴ наводить назви львівських районів, вулиць, парків, соборів, костелів і храмів, палаців, театрів, освітніх закладів тощо: *Високий Замок*, *Стрийський парк*, *Знесінський парк*, *Замарстинів*, *Погоулянка*, *Кайзервальд*, *Підзамче*, *Личаків*,

⁶ Львів’яни частіше вживають лексему *дідо*, яку І. Калинець використовує в інших своїх творах.

⁷ Львів’яни послуговуються лексемами *прабаба*, *прабабця*, *прабабуся*.

⁸ Поряд із *дідусь* популярною є лексема *дідо*.

⁹ Більш уживаною є лексема *жінка*.

¹⁰ Більш уживаною є лексема *стриїна*.

¹¹ Поряд із *швагро*, *швагрова* функціують *швагро*, *шватер*, а також *швагрова*.

¹² Більш уживаною є форма *мармуляда*.

¹³ Уживане поряд із *чеколяда*, *чоколяда*.

¹⁴ Роман Іваничук, який народився в Івано-Франківській області, від 1948 до 2016 рр. жив і творив у Львові.

Клепарів, Кульпарків, Левандівка, Професорська колонія, Львівська опера, Львівський університет, Політехнічний інститут, Львівський інститут суспільних наук, Будинок учених, Клуб залізничників, видавництво „Каменяр”, костел святої Єлизавети, собор Юра, храм Пресвятої Богородиці, палац Потоцьких, Личаківський цвинтар, вулиці – Конопницької, Кривоноса, Шептицьких, Городоцька, Глибока, Піскова, Личаківська, Личаківський тракт та ін. (Іваничук, 2014).

Рідну львівську мову дуже активно використовують львівські блогери та поети-аматори, завдяки яким вона щедро репрезентована в соціальних мережах, зокрема у Фейсбуці. Ось найпопулярніші зразки таких стилізованих віршів:

Дефіляда у Львові

Проживаю я у Львові, сни тут сняться кольорові. Тут повсюди пахне кава, дуже добра і духмяна. На горі Високий Замок, леви зустрічають ранок. Садовий, наш мер незмінний, шле всім вам привіт уклінний. Але ж мова не про мера (кажуть, він є хлоп-афера, про афери ніц не знаю і пліток не розпускаю...). Просто кличу всіх до Львова, де лунає рідна мова. Тут вам скажуть завше: „Пані, ви кобіти дуже файні”. І пани в нас гонорові, бо живуть вони у Львові. І фацети, і фраери мають всі свої манери. Я люблю свій рідний Львів, що стоїт вже сім віків. Ту вам скажуть завше й нині: „Слава рідній Україні!”, додадуть: „І слава Йсу, і Бандері, й ЗСУ!!!” Їдьте тут на суперрандку і на кави філіжанку. Посидіт си на бамбетлі, коли зимно, візьміт пледи, а до кави – чоколяда: файна буде дефіляда! (Хома, 2022).

Поїдем, кохана, на льоди до самого Львова з тобов. Не бійсь дощової погоди, бо нас мощно гріє любов. А може, я куплю андрути? Собі гальбу пива візьму? Не зможеш мені дорікнути, сказати, що я не люблю. Для тебе на все я готовий. Полярис так туго набив. Я си куплю крават новий, тобі – капелюх голубий. І, як у старім, добрім часі, на рандку до центру підем, бо в нас почуття ще не згасли, ми їх не згубили нігде. Обцасами ми по бруківці дамо ритму іншим панам. І хлопец признаєсі дівці і файно подекує нам. Ти, мила моя, – найладніша, недурно тебе покохав, від мене не найдеш ти ліпше, не раз я тобі то казав. Ми сядем з тобов на бамбетлі, на креденсі знимка стоїт... Які тоті спогади теплі, аж в грудях так ніжно щемит (Сидор-Ровецька, 2022).

Я живу у тому місті, де постійно лиє дощ, де усі кубіти знають, що таке квасковий борщ, де на каву йдуть юрбою й замість неї пиво п'ють, де на дядька кажуть вуйко, ну, а тітку цьотков звуть.

Де батяри на роверах по бруківці ся товчут, у картатих ногавицях причадалами трясут. Де москаль боїться „штокнуть” – нинькай зуби дорогі... Де на стінах пишуть гасло: „Геть додому, москалі!” Де араби, турки, негри наче бачуть перший раз тих богинь, що йдуть на шпацер, й дістають шалений сказ. Де на площі Ринок грає сальси музика дзвінка і танцюють пані з паном, зводить пристрасть їх п’янка... Я живу у тому місті, де до знимки залюбки навіть з Києва-столиці позувати мчать зірки. Й виставляючи світлини у Фейсбук чи в Інстаграм, коментують для фанатів: „То, шановні, Амстердам!” Я живу у тому місті, де бамбетлі є в кафе, і на таці вправний кельнер ганусівки піднесе. Ще й відчинить креденс з дуба, файно келішки натре, бо у Львові жити любо, щисті з кожного аж пре (Shykh, 2024)

То є Львів

Я нині взую файні мешти, піду до коліжанки, там з’їм кавальчик пляцка, вип’ю кави з філіжанки. Якщо не чули ви цих слів, тоді не знаєте, що значить „Львів”. Розкажу трохи я про Львів, про місто кави і дощів. У нас є львівські шахтарі, що каву дістають із-під землі. На ратуші годинник сповіщає час, а Оперний театр – місце здибанки для нас. Тут по бруківці, непідвладні часу, панянки ходять на обцасах, пані і пані їздять у трамваях, їх водії на „бляхах” обганяють. Десь у провулку лямпа гасова горить, а на даху автомобіль старий стоїть. По площі Ринок бігають туристи, пів метра ковбаси в „Криївці” мріють з’їсти. Щовересня у Львові всі читають, а на „Арені-Львів” футбол не грають, а співають. За всім пильнують леви вікові... Усе це Львів – найкраще місто на землі (Дармограй, 2023).

III. Перекладацька практика

Як уже було сказано, занурення у львівську мовну традицію по-значилося також на перекладацькій практиці, оскільки стилізацію під львівське мовлення простежено і в перекладах: перекладачі-львів’яни вживають діалектні мовні риси, що властиві мовленню львів’ян та не мають стилістичних відповідників у тексті оригіналу. У своїх перекладах з іноземних мов на українську перекладачі-львів’яни або послідовно використовують діалектизми (найчастіше лексичні), або ж уживають їх зі стилістичною метою. Наприклад, це явище простежуємо в перекладах з англійської мови В. Морозова – перекладача, а також українського поета, співака, композитора, мистецького керівника театру-кабаре „Не журись!”, який навчався у Львові, прожив там значну частину свого життя, а потім емігрував до США, де проживає й досі. У його чисельному перекладацькому доробку – переклади Пауло Коельйо, Бенедикта Андерсона, Джеремі

Стронга, Іана Вайнброу, Роальда Дала, Ернеста Гемінгвея, Янна Мартеля, Джоан Ролінг, що вийшли у Видавництві Старого Лева, „А-ба-ба-га-ла-ма-га” та ін. (Дал, 2005; Куельйо, 2000; Стронг, 2008).

Зокрема, здійснюючи переклад серії англomовних романів про Гаррі Поттера британської письменниці Дж. Ролінг, В. Морозов використав цікавий перекладацький прийом, індивідуалізувавши мову одного із персонажів книги „Гаррі Поттер і філософський камінь” Рубеуса Гегріда, напівлюдини, напіввелетня, викладача догляду за магічними істотами, зберігача ключів та лісника в школі чарівництва „Гогвортс”, надавши його мові діалектних ознак, властивих мовленню львів’ян:

– *Вибачей [курсив наш – Г. С.], – перепросив велетень, – але такий жаль мене бере... Знаєш, кращих людей за твоїх мамусю й татуся не було на світі... та... однаково їх убив Відомо-Хто. А відтак – і це вже справжня тасмниця – він си й тебе хотів убити. Певне, щоб і вашого сліду си не лишило, а може, йому просто подобалося вбивати...”* (Ролінг, 2002, с. 59).

Але веслувати було би встидно, – сказав Гегрід, знову спідлоба зиркнувши на Гаррі. – Якби я... е-е... трошки всьо пришивидшив, чи міг би ти не згадувати про це в Гогвортсі? (Ролінг, 2002, с. 67).

Аж ось над головами застрибало світло ліхтаря, і Гаррі почув знайомий голос Гегріда:

– *Перші кляси! Перші кляси! Сюди! Гаррі, всьо файно?*

[...]

– *За мною! За мною! Ще є перші кляси? Кожен нехай си дивит під ноги! Перші кляси, за мною!* (Ролінг, 2002, сс. 114–115).

– *Золоті монети си називають галеонами, – пояснював він (Гегрід. – Г.С.). – В одному галеоні сімнадцять срібних серпиків, а в серпику – двадцять дев’ять кнатів, це досить просто. Цего має вистачити на пару семестрів, а решта най си зберігає тут. А тепер, прощу пана, сейф сімсот тринадцять, але чи не можна їхати троха повільніше?* (Ролінг, 2002, с. 79).

Таке явище засвідчене також і в повісті англо-американської письменниці Френсіс Елізи Годгсон Бернет „Таємний сад” (Бернет, 2010), переклад якої виконала Н. Римська:

Станція була доволі маленька. Окрім них, тут ніхто більше не висідав. Щойно вони опинилися на пероні, до них підійшов начальник станції і

заговорив з місіс Медлок. Уже згодом Мері з'ясувала, що так звучить йокширська¹⁵ говірка.

– Виджу, ви вже ся вернули (курсив наш – Г.С.), – добродушно сказав начальник, – і привезли зі собов оту панянку.

– Ая, ото вона, – відповіла місіс Медлок, кивнувши через плече у бік дівчинки. Економка також перейшла на йокширську вимову. – А як ся має ваша жінка?

– Та добре, дякую. Кеб чекає надворі. (Бернет, 2010, с. 26)

– То я з тобою по-йоркширському балакаю, – з гордощами пояснила Мері. – Ну певно, я ще не потрафлю так файно говорити, як Дікен і Марта, але, видиш, троха пробую. Тільки не кажи, що не розумієш! Ти ж сам йоркширець, ту' народжений! Ох, диви, і ні дрібки сорому, тільки ся сміє! (Бернет, 2010, с. 178).

Отож сучасним львівським писемним текстам притаманне:

- 1) послідовне уживання з різним ступенем вияву в оригінальних творах діалектних диференційних ознак львівських письменників як цілеспрямований вибір таких мовних засобів, осмислене засвідчення мовних особливостей рідного діалектного середовища, що є проявом індивідуального стилю письменника та вирізняє його мову серед інших майстра слова;
- 2) використання перекладачами-львів'янами діалектних диференційних ознак як засобу індивідуалізації мови деяких дійових персонажів;
- 3) застосування діалектних диференційних ознак у перекладних творах для відображення „інакшості” мови.

Уживання діалектної мови в писемному тексті увиразнює, удосконалює мистецтво слова, розширює його потенціал, слугує досягненню поставленої художньої мети.

IV. Стилізація, стандартизація, ревіталізація

Варто розглянути також три важливі й дотичні до проблематики цієї наукової студії міждисциплінарні поняття, а саме: *стилізацію*, *стандартизацію*, *ревіталізацію*, якими також послуговуються в мовознавстві.

1937 року дослідник мови львів'ян Ярослав Богдан Рудницький у розділі „Стилізовані говори” підручника *Українська мова та її говори* окреслив поняття стилізації, яке з'явилося в українському науковому дискурсі під кінець XIX ст. – на початку XX ст., зауваживши, що стилі-

¹⁵ Місто Йокшир, Англія.

зувати можна тільки говірки південно-західного наріччя як дуже відмінні від літературного стандарту, в основі якого – східно-українські говори:

Від письменників, що на основі говорів намагалися створити українську літературну мову [...] треба відрізнити письменників – *стилізаторів* [курсив наш – Г. С.], що свідомо вживають якогось говору в своїх творах для чисто мистецьких цілей. Стилізовані говори в українському письменстві – це розмірно пізній прояв; вони з'являються в українському письменстві під кінець XIX ст. й на початку XX ст. під впливом одночасних літературних напрямків (Рудницький, 1937, с. 70).

І далі продовжує:

Письменники стилізують тільки західньо-українські говори [курсив наш – Г. С.]. Це тому, що вони зрізничковані між собою та кожен творить окрему індивідуальну систему.

Східньо-українських говорів не стилізують у літературі тому, що вони дуже мало зрізничковані та ще й тому, що на них опирається українська літературна мова, отже великих різниць між ними й літературною мовою немає. [...]

Східньо-українські говори в основі не виступають як стилізовані говори (Рудницький, 1937, сс. 75–76).

Сучасне трактування стилізації охоплює такі дефініції: у літературознавстві – „інтертекстуальний прийом, свідоме ретроспективне імітування, а не копіювання, творчої манери певного письменника, формальних ознак його стилю, певного фольклорного чи літературного жанру, якому з огляду на це властива семантична амбівалентність” (Ковалів, 2007, с. 431), у мовознавстві – „підкреслене наслідування зовнішньої мовної форми, засвоєння стильового комплексу для створення відповідного історичного, місцевого, фольклорного, літературного забарвлення” (Волков, 2001, с. 547) та загальну дефініцію – „цілеспрямована організація мовного матеріалу в тексті, яка є імітацією особливостей і мовних ознак певного соціального середовища, історичної епохи, літературного напрямку, жанру, індивідуального стилю автора” (Селіванова, 2011, с. 693).

У чому ж полягає відмінність стилізованої, стандартизованої мови текстів львівських письменників від народної, тобто діалектної мови та літературного стандарту? Тут варто зважити, що поняття „мова літератури” не є тотожним до поняття „літературна мова”, яка за своєю природою також є мовою стандартизованою. Мова художніх творів, художня мова, за словами Світлани Єрмоленко, –

це функційний різновид літературної мови, у якому автор послуговується позанормативними, некодифікованими засобами: архаїзма-

ми, історизмами, діалектизмами, неологізмами, некодифікованими розмовними висловами, якщо вони відповідають вимогам естетичної міри, стилістичної доцільності (Срмоленко, 2007, сс. 812–813).

Очевидно, відмінність між усною діалектною мовою і літературним твором забезпечують такі її ознаки, як *первинність* (усупереч вторинності писемних текстів), *спонтанність* (на противагу осмисленості, плано-мірності, продуманості, використовуваних у літературній творчості), *орієнтир на конкретного адресата* (спрямованість писемних текстів на широку читацьку аудиторію), *інтонаційність* (сукупність просодичних засобів: мелодика, ритм, темп, наголос), *більша кількість діалектних мовних особливостей*, зокрема з огляду на те, що не всі диференційні риси мають графічне засвідчення, а також потенційно *ширша варіативність*.

Висновки

Мовотворчість львівських майстрів слова початку ХХІ ст. становить вагомий компонент сучасної європейської літератури та європейської культури загалом, цінний зразок мовно-національної культури України (як з огляду літературознавства, так і мовознавства, а зокрема діалектології); таку літературу можна окреслити як літературу стилізовану.

Оригінальні художні та мемуарні тексти, а також переклади відтворюють моделі мовної комунікації модерного різновиду української нації, що об'єднаний львівською мовно-культурною домінантою.

Наявність у творах авторів-львів'ян діалектних диференційних рис, найбільше в лексиці, як наслідок відштовхування від тривалої окупаційної радянської минувшини не нове явище в українській літературі, адже йому властива тяглість ще з періоду кін. ХІХ – середини ХХ ст. та засвідчення у творчості українських і польських письменників-львів'ян. Отож обрані для аналізу діалектні особливості мовотворчості авторів-львів'ян стали закономірним наслідком послаблення або відсутності цензури щодо єдиної літературної норми в українському друкованому слові періоду незалежності, а також продовження традиції стилізації творів, яка виникла раніше.

Вагомий пласт таких стилізованих львівських текстів, які набули популярності серед читачів, а) створив високу культуру літературної мовотворчості, зорієнтованої на рідне місто, яка вказує на унікальність, індивідуальність, локальність, львівську ідентичність, зокрема львівську мовну ідентичність; б) розвинув культ такої літературної творчості, яка зосереджена на своїй локальній своєрідності, і цей культ можна означити як *культурний літературно-мовний ренесанс Львова*.

Львівські тексти історичного зрізу кін. ХХ – поч. ХХІ ст. маніфестують важливі явища в історії розвитку української національної мови:

по-перше, тяглості літературної традиції, зорієнтованої на Львів і його мову, сформованої, з одного боку, у польськомовному Львові до 1939 року, з іншого – в українськомовному Львові періоду функціонування західноукраїнського (галицького) варіанта літературної мови, яка була перерваною в радянсько-окупаційний період і тяглою у творчості львівських українських і польських письменників-емігрантів;

по-друге, стандартизацію діалектної мови;

по-третє, ревіталізацію діалектів як соціальну практику, як спосіб збереження локальних особливостей.

Обидва явища – як стандартизація, так і ревіталізація – водночас є і модою, і потребою насамперед у мовному просторі Львова як вагоме підтвердження феноменальності мови цього міста – одного з розвинутих і популярних різновидів української національної мови, зрештою міського мовлення з полімовною спадщиною, самобутньої локальної культури лінгвоукраїністики та полоністики. У своїй основі притаманні львівським текстам мовні явища зорієнтовані на концепцію львівської ідентичності загалом, а львівської мовної ідентичності як складника української етнічної ідентичності зокрема; репрезентують єдність минулого та сучасного Львова, збереження його мовно-культурної спадщини, самоідентичності його мешканців;

по-четверте, мовотворчість сучасних львівських письменників, як і усне мовлення львів'ян, є поєднанням діалектного й літературного, що притаманне міському мовленню загалом як наддіалектному вияву мовлення; ця мовотворчість формує окремий різновид стандартизованої української літературної мови, характерною ознакою якого є різний ступінь засвідчення діалектних мовних рис на всіх мовних рівнях, серед яких превалює лексичний.

Значення художньо-літературного львівського дискурсу як невід'ємного компонента історії української літературної мови беззаперечне, адже твори, авторами яких є львів'яни, на початку III-ого тисячоліття набули високого ступеня популярності в Україні, впливаючи на формування мовних смаків, уподобань і загалом мовотворення серед вихідців із різних діалектних українських зон.

БІБЛІОГРАФІЯ

Онлайн-джерела

- Дармограй, Ю. (2023, вересень 23). *То є Львів. Lvivska balachka / Львівська балачка*. Facebook. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid034j2hkSyu8qbdh5AYgvfEiWj8n3shACuYBfwC4gkugtwH8neCmb3xjpFnXVECmjLPl&id=100031968022001&locale=uk_UA
Transliteracija: Darmohrai, Yu. (2023, veresen 23). *To ye Lviv. Lvivska balachka / Lvivska balachka*. Facebook. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid034j2hkSyu8qbdh5AYgvfEiWj8n3shACuYBfwC4gkugtwH8neCmb3xjpFnXVECmjLPl&id=100031968022001&locale=uk_UA
- Сидор-Ровецька, Х. (2022, липень 12). *Поїдем, кохана, на льоди... Lvivska balachka / Львівська балачка*. Facebook. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02vVteGzYZ6DM64NRszzuV2o2h1BpYUJoPe1bgY6DjA6HxBwhgcNDFo1EajMD7gDwNI&id=643185969488242&locale=uk_UA
Transliteracija: Sydor-Rovetska, Kh. (2022, lypen 12). *Poidem, kokhana, na lody...* Lvivska balachka / Lvivska balachka. Facebook. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02vVteGzYZ6DM64NRszzuV2o2h1BpYUJoPe1bgY6DjA6HxBwhgcNDFo1EajMD7gDwNI&id=643185969488242&locale=uk_UA
- Хома, У. (2022, липень 27). *Дефіляда у Львові. Lvivska balachka / Львівська балачка*. Facebook. <https://www.facebook.com/profile.php?id=100031968022001>
Transliteracija: Khoma, U. (2022, lypen 27). *Defiliada u Lvovi*. Lvivska balachka / Lvivska balachka. Facebook. <https://www.facebook.com/profile.php?id=100031968022001>
- Shykh, M. (2024, липень 24). *Я живу у тому місті... Lvivska balachka / Львівська балачка*. Facebook. https://www.facebook.com/maryanapetrivna/posts/pfbid0bSgjmDXVRJezhkVKqfNTGhMgKEHbxkvTQ5eyf7U9PFRRLHHCfCfhPrXRweGUdyu2tl?locale=uk_UA
Transliteracija: Shykh, M. (2024, lypen 24). *Ya zhyvu u tomu misti...* Lvivska balachka / Lvivska balachka. Facebook. https://www.facebook.com/maryanapetrivna/posts/pfbid0bSgjmDXVRJezhkVKqfNTGhMgKEHbxkvTQ5eyf7U9PFRRLHHCfCfhPrXRweGUdyu2tl?locale=uk_UA

Джерела

- Бернет, Ф. Е. Годсон. (2010). *Таємний сад* (Н. Римська, Пер.). Свічадо.
Transliteracija: Bernet, F.E. Hodgson. (2010). *Tayemnyi sad* (N. Rymyska, Trans.). Svichado.
- Винничук, Ю. (2013). *Львівська антологія. Т. 1: Від давніх часів до початку XX ст.* Фоліо.
Transliteracija: Vynnychuk, Yu. (2013). *Lvivska antolohiia. T. 1: Vid davnikh chasiv do pochatku XX st.* Folio.

- Винничук, Ю. (2014). *Львівська антологія. Т. 2. 1920–1940-і роки. Герої відчайдушних літ*. Фоліо.
- Translitteracja:** Vynnychuk, Yu. (2014). *Lvivska antolohiia. T. 2. 1920–1940-i roky. Heroi vidchaidushnykh lit*. Folio.
- Винничук, Ю. (2015а). *Словник. Танго смерті*. Фоліо. Завантажено 14 травня 2024 року, з [https://chtyvo.org.ua/Vynnychuk. Tango_smerti](https://chtyvo.org.ua/Vynnychuk/Tango_smerti)
- Translitteracja:** Vynnychuk, Yu. (2015 a). *Slovnnyk. Tango smerti*. Folio. Zavantzazhenno 14 travnia 2024 roku, z [https://chtyvo.org.ua/Vynnychuk. Tango_smerti](https://chtyvo.org.ua/Vynnychuk.Tango_smerti)
- Винничук, Ю. (2015b). *Танго смерті*. Фоліо. Завантажено 14 травня 2024 року, з <https://chtyvo.org.ua/Vynnychuk>.
- Translitteracja:** Vynnychuk, Yu. (2015 b). *Tango smerti*. Folio. Zavantzazhenno 14 travnia 2024 roku, z <https://chtyvo.org.ua/Vynnychuk>.
- Винничук, Ю. (2016). *Житіє саремное*. Фоліо. Завантажено 10 травня 2024 року, з https://shron1.chtyvo.org.ua/Vynnychuk/Zhytтие_haremnoie.pdf
- Translitteracja:** Vynnychuk, Yu. (2016). *Zhytтие haremnoie*. Folio. Zavantzazhenno 10 travnia 2024 roku, z https://shron1.chtyvo.org.ua/Vynnychuk/Zhytтие_haremnoie.pdf
- Габор, В. (Упор.). (2014). *Книга Лева. Львів як текст. Львівський прозовий андерграунд 70–80-х рр. ХХ ст.: Антологія прози та есеїстики*. ЛА „Піраміда”.
- Translitteracja:** Gabor, V. (Upor.). (2014). *Knyha Leva. Lviv yak tekst. Lvivskyi prozovyi andergraund 70–80-kh rr. XX st.: Antolohiia prozy ta eseistyky*. LA „Piramida”.
- Дал, Р. (2005). *Чарлі і шоколадна фабрика* (В. Мороз, Пер.). Видавництво „А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА”.
- Translitteracja:** Dal, R. (2005). *Charli i shokoladna fabryka* (V. Moroz, Trans.). Vydavnytstvo „A-BA-BA-NA-LA-MA-NA”.
- Іванчук, Р. (2014). Мій Львів – у людях. В В. Габор (Упор.), *Книга Лева. Львів як текст. Львівський прозовий андерграунд 70–80-х рр. ХХ ст.: Антологія прози та есеїстики* (сс. 44–64). ЛА „Піраміда”.
- Translitteracja:** Ivanychuk, R. (2014). *Mii Lviv – u liudiakh. V V. Gabor (Upor.), Knyha Leva. Lviv yak tekst. Lvivskyi prozovyi andergraund 70–80-kh rr. XX st.: Antolohiia prozy ta eseistyky* (ss. 44–64). LA „Piramida”.
- Калинець, І. (2005). *Казки зі Львова* (2-е вид.). Споллом.
- Translitteracja:** Kalynets, I. (2005). *Kazky zi Lvova* (2-e vyd.). Spolom.
- Калинець, І. (2006). *Пісеньки та віршики зі Львова*. Споллом.
- Translitteracja:** Kalynets, I. (2006). *Pisenky ta virshyky zi Lvova*. Spolom.
- Куельйо, П. (2000). *Алхімік* (В. Мороз, Пер.). Видавництво „Класика”.
- Translitteracja:** Kuelio, P. (2000). *Alkhimik* (V. Moroz, Trans.). Vydavnytstvo „Klasyka”.
- Ролінг, Дж. К. (2002). *Гаррі Поттер і філософський камінь* (В. Морозов, Пер.). Видавництво „А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА”.
- Translitteracja:** Roling, Dzh. K. (2002). *Harri Potter i filosofskyi kamin* (V. Morozov, Trans.). Vydavnytstvo „A-BA-BA-NA-LA-MA-NA”.

- Стронг, Дж. (2008). *Розшукується Ракета на 4-х лапах!* (В. Мороз, Пер.). Видавництво Старого Лева.
Transliterationca: Strong, Dzh. (2008). *Rozshukuietsia Raketa na 4-kh lapakh!* (V. Moroz, Trans.). Vydavnytstvo Staroho Leva.

Література

- Андрусів, С. (2000). *Модус національної ідентичності: львівський текст 30-х років ХХ ст.* Джура, ЛНУ ім. І. Франка.
Transliterationca: Andrusiv, S. (2000). *Modus natsionalnoi identychnosti: lvivskyi tekst 30-kh rokiv XX st.* Dzhura, LNU im. I. Franka.
- Брень, М. (2021). *Конструювання львівського тексту в прозі Юрія Винничука.* [Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня „бакалавр”, Національний університет „Києво-Могилянська академія”]. Національний університет „Києво-Могилянська академія”. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7e25be52-1b73-4c5b-a691-89b2a937928e/content>.
Transliterationca: Bren, M. (2021). *Konstruiuvannia lvivskoho tekstu v prozi Yurii Vynnychuka.* [Kvalifikatsiina robota na zdobuttia osvithnoho stupenia „bakalavr”. Natsionalnyi universytet „Kyievo-Mohylianska akademiia”, fakul'tet humanitarnykh nauk, kafedra literaturoznavstva]. Natsionalnyi universytet „Kyievo-Mohylianska akademiia”. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7e25be52-1b73-4c5b-a691-89b2a937928e/content>.
- Волков, А. (2001). Стилізація. В А. Волков (Укл.), *Лексикон загального та порівняльного літературознавства* (с. 457). Золоті литаври.
Transliterationca: Volkov, A. (2001). *Stylizatsiia. Leksykon zahalnoho ta porivnialnoho literaturoznavstva.* Zoloti lytavry.
- Горбач, О. (2006). *Арго в Україні.* Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
Transliterationca: Horbach, O. (2006). *Argo v Ukraini.* Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy.
- Єрмоленко, С. (2007). Художній стиль. В В. Русанівський, & О. Тараненко (Ред.), *Українська мова. Енциклопедія* (сс. 812–813). Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана.
Transliterationca: Yermolenko, S. (2007). *Khudozhnii styl.* V V. Rusanivskyi, & O. Taranenko (Red.), *Ukrainska mova. Entsyklopediia* (ss. 812–813). *Ukrainska entsyklopediia* im. M. P. Bazhana.
- Ісаєвич (Ярісевич), Д. (2003). Балак. В *Енциклопедія Сучасної України*. Завантажено 30 жовтня 2024, з <https://esu.com.ua/article-41141>.
Transliterationca: Isaievych (Iarisevych), D. (2003). *Balak.* V *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy.* Zavantazheno 30 zhovtnia 2024, z <https://esu.com.ua/article-41141>.
- Карпіловська, С. (2011). Норма в сучасному українському словотворенні: зразок і реальність. *Культура слова*, 74, 43–44.
Transliterationca: Karpilovska, Ye. (2011). *Norma v suchasnomu ukrainskomu slovotvorenni: zrazok i realnist.* *Kultura slova*, 74, 43–44.

- Ковалів, Ю. (2007). Стилізація. В Ю. Ковалів (Укл.), *Літературознавча енциклопедія* (Т. 2) (с. 431–432). ВЦ „Академія”.
- Transliteration:** Kovaliv, Yu. (2007). Stylizatsiia. V Yu. Kovaliv (Ukl.), *Literaturoznavcha entsyklopediia* (Т. 2) (ss. 431–432). VTs „Akademiia”.
- Підкуймуха, Л. (2016). *Лексичний склад західноукраїнського варіанта літературної мови (на матеріалі художніх текстів львівських письменників першої пол. XX ст.)*. [Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук, Національний університет „Києво-Могилянська академія”]. https://shron1.chtyvo.org.ua/Pidkuimukha_Liudmyla/Leksychnyi_sklad_zakhidnoukrainskoho_varianta_literaturnoi_movy_na_materiali_khudozhnikh_tekstiv_lvi.pdf
- Transliteration:** Pidkuimukha, L. (2016). *Leksychnyi sklad zakhidnoukrainskoho varianta literaturnoi movy (na materialy khudozhnikh tekstiv lvivskykh pysmennykiv pershoi pol. XX st.)*. [Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata nauk, Natsionalnyi universytet „Kyievo-Mohylianska akademiia”]. https://shron1.chtyvo.org.ua/Pidkuimukha_Liudmyla/Leksychnyi_sklad_zakhidnoukrainskoho_varianta_literaturnoi_movy_na_materiali_khudozhnikh_tekstiv_lvi.pdf
- Підкуймуха, Л. (2019). Мовне життя Львова в художніх текстах Юрія Винничука. *Наукові записки Національного університету „Острозька академія”, 7(75), 125–128.*
- Transliteration:** Pidkuimukha, L. (2019). *Movne zhyttia Lvova v khudozhnikh tekstakh Yurii Vynnychuka. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu „Ostrozka akademiia”, 7(75), 125–128.*
- Підкуймуха, Л. (2020). *Мова Львова, або коли й батяри говорили*. Видавництво „Кліо”.
- Transliteration:** Pidkuimukha, L. (2020). *Mova Lvova, abo koly y batiary hovoryly*. Vydavnytstvo „Klio”.
- Рудницький, Я. (1937). *Українська мова та її говори*. Рідна школа.
- Transliteration:** Rudnytskyi, Ya. (1937). *Ukrainska mova ta yii hovory*. Ridna shkola.
- Селіванова, О. (2011). Стилізація. В О. Селіванова (Укл.), *Лінгвістична енциклопедія* (с. 693). Довкілля-К.
- Transliteration:** Selivanova, O. (2011). Stylizatsiia. V O. Selivanova (Ukl.), *Linhvistychna entsyklopediia* (s. 693). Dovkillia-K.
- Сікора, Г. (2015). Львівське мовлення в термінах та визначеннях. *Термінологічний вісник, 3(2), 62–80.*
- Transliteration:** Sikora, H. (2015). *Lvivske movlennia v terminakh ta vyznachenniakh. Terminolohichni visnyk, 3(2), 62–80.*
- Сікора, Г. (2019). Галицькі граматики як джерело дослідження львівського койне. *Діалектологічні студії: Діалект і пам'ятка, 12, 118–125.*
- Transliteration:** Sikora, H. (2019). *Halytski hramatyky yak dzherelo doslidzhennia lvivskoho koine. Dialektolohichni studii: Dialekt i pamiatka, 12, 118–125.*
- Сікора, Г. (2020а). *Фонетика сучасного львівського мовлення* [Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук, Інститут української мови НАН

України]. Інститут української мови НАН України. https://iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Sikora_G_V_Dys.pdf; https://iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Sikora_G_V_Dodatky.pdf; (dostyp 1.04.2024).

Transliteracja: Sikora, H. (2020a). *Fonetyka suchasnoho lvivskoho movlennia* [Dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia doktora nauk, Instytut ukrainskoi movy NAN Ukrainy]. Instytut ukrainskoi movy NAN Ukrainy. https://iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Sikora_G_V_Dys.pdf; https://iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Sikora_G_V_Dodatky.pdf; (dostyp 1.04.2024).

Сікора, Г. (2020b). Фонетична варіантність у сучасному львівському мовленні. *Діалектологічні студії: Збірник пам'яті Наталі Хобзей*, 13, 230–239.

Transliteracja: Sikora, H. (2020b). Fonetychna variantnist u suchasnomu lvi-vskomu movlenni. *Dialektolohichni studii: Zbirnyk pamiaty Natali Khobzei*, 13, 230–239.

Wajda, K., & Vogelfänger, H. (1989/1934). *Szczepko i Tońko. Djalogi radjowe z „Wesołej Lwowskiej Fali”*. Lwów. Ossolineum.

Szolginia, W. (1991). *Batiar i jego balak. Lwów i jego mieszkańcy: wydanie specjalne*. Wydawnictwo tygodnika Przekrój. <https://lwow.home.pl/przekroj/batiary.html>

Contemporary Literary Works of Lviv Writers: Vernacular or Literary Standard?

This research addresses a key objective in the comprehensive study of language at the beginning of the twenty-first century in Lviv: analysing literature created by Lviv writers, a significant and diverse body of work that represents a notable phenomenon in the history of the Ukrainian literary language.

The analysis of Lviv authors' works reveals varying degrees of dialectal elements across different linguistic levels. This local characteristic of Lviv texts reflects the broader expansion of dialectal language use, typical of Lviv's linguistic landscape in the early twenty-first century.

It is noted that the literary activity of Lviv writers during this period continues the tradition of stylizing literary Ukrainian and Polish texts, a practice established in the late nineteenth and early twentieth centuries. These stylized Lviv texts, which gained popularity among readers in Ukraine and abroad, represent a high culture of literary language creation that embodies Lviv's linguistic identity and contributes to the cultural and linguistic renaissance of the city.

Keywords: vernacular, dialect, literary standard, language of Lviv, Lviv writers, Lviv texts, stylization, dialectal features.